

VALTIONEUVOSTON ASETUS SAIRAUSVAKUUTUSMAKSUJEN MAKSUPROSENTEISTA VUONNA 2026

1. Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Sairausvakuutuksen rahoituksesta säädetään sairausvakuutuslain (1224/2004) 18 luvussa, jossa rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutuksen ja työtulovakuutuksen rahoitukseen.

Sairausvakuutuslain 18 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan lain 20 §:n 1 momentissa tarkoitettuna sairaanhoitomaksun maksuprosenttia tarkistetaan siten, että sairaanhoitomaksujen tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa sairaanhoitovakuutuksen kulut. Maksuprosentista säädetään sanotun 23 §:n 2 momentin mukaan vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella. Jos maksu kuitenkin ylittäisi 0,90 prosenttia tai ylittäisi 1,20 prosenttia kunnallisverotuksessa verotettavasta ansiotulosta ja muusta lain 14 ja 16–19 §:ssä tarkoitettuna sairaanhoitomaksun maksuperusteesta, on maksuprosentista säädettävä lailla.

Sairausvakuutuslain 18 luvun 24 §:n 4 momentin mukaan työnantajan sairausvakuutusmaksun ja sairausvakuutuksen päivärahamaksun maksuprosentit sekä yrittäjän lisärahoitusosuuden suuruus tarkistetaan vuosittain ennen marraskuun 23 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

2. Valmistelu

Asetus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä Kansaneläkelaitoksen (Kela) sairausvakuutuslain 18 luvun 28 §:n mukaisiin laskelmiin perustuen. Valmistelun yhteydessä on kuultu seuraavia tahoja: Kela, verohallinto sekä keskeisten työmarkkina- ja yrittäjäjärjestöjen edustajat.

3. Nykytila

3.1. Sairaanhoitovakuutuksen rahoitus

Sairaanhoitovakuutuksen etuuskuluina rahoitetaan Kelan maksamia lääke-, matka- ja hoitokustannusten, lääkärinpalkkioiden ja hammaslääkäripalkkioiden korvauksia, kuntoutuskuluja ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain perusturvaosuuteen kuuluvia sairaanhoitokuluja.

Sairaanhoitovakuutuksen rahoitus on jaettu siten, että vakuutetut rahoittavat etuuksista ja toimintakuluista 48,6 prosenttia ja valtio 51,4 prosenttia. Sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksu määrätään pääsääntöisesti vakuutetun kunnallisverotuksessa verotettavan tulon taikka yrittäjän eläkelain (1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisen vahvistetun työtulon perusteella.

Sairaanhoidovakuutuksen kulut (milj. euroa) vuosina 2024–2026			
* = Arvio			
	2024	*2025	*2026
Lääkkeet	1 898,0	1 978,5	2 026,7
Lääkäripalkkiot	89,1	126,6	126,5
Hammaslääkäripalkkiot	50,1	56,0	61,2
Tutkimus- ja hoito	4,0	11,8	20,5
Matkat	351,0	368,6	389,7
Mata -sairaanhoito	3,1	2,1	3,5
EU-säännöksiin perustuvat sairaan-hoitokorvaukset	57,4	62,9	63,7
Kuntoutuspalvelut	532,8	559,9	609,9
Työkyvyn arviointi	0,0	0,1	0,1
Etuudet yhteensä	2 985,8	3 166,5	3 301,8
Sairaanhoidovakuutuksen toimintakulut	153,6	161,1	171,1
8 % etuus- ja toimintakulujen kasvusta	17,3	15,1	11,6
Omaisuuden tuotot	27,6	16,0	6,6
Takautumissuoritukset ja lääkekorvausten palautusmaksut	109,9	90,3	90,3

Sairausvakuutusrahaston sairaanhoidovakuutuksen kuluina maksettavien etuuskulujen määräksi arvioidaan vuonna 2026 yhteensä noin 3 301,8 miljoonaa euroa. Kuluina otetaan huomioon myös sairaanhoidovakuutuksen osuus Kelan toimintakuluista, vuonna 2026 noin 171,1 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksujen määrittelyssä otetaan lisäksi huomioon lisäyksinä kahdeksan prosenttia sairaanhoidovakuutuksen kulujen muutoksesta eli noin 11,6 miljoonaa euroa, sekä vähennyksenä takautumissuorituksia ja lääkekorvausten palautusmaksuja noin 90,3 miljoonaa euroa. Vuodesta 2026 alkaen lääkekorvausten palautusmaksut (90 miljoonaa euroa) vähentävät täysimääräisesti valtion osuutta (HE 111/2025). Etuuskuluista EU-säännöksiin perustuvat sairaanhoidokorvaukset, arviolta 63,7 miljoonaa euroa, rahoitetaan valtion menoista, joten niillä ei ole vaikutusta sairausvakuutusmaksuihin.

Etuuskulujen arvioidaan kasvavan 135,3 milj. eurolla (noin 4,3 prosenttia) vuodesta 2025.

Sairaanhoidomaksun maksuprosenttia tarkistetaan sairausvakuutuslain 18 luvun 23 §:n 1 momentin mukaan vuosittain siten, että sairaanhoidomaksun tuotoilla ja valtion rahoitusosuudella voidaan kattaa sairaanhoidovakuutuksen kulut. Vakuutusmaksuja ja valtion osuutta vahvistettaessa otetaan lisäksi huomioon sairausvakuutuksen rahoitusomaisuuden arvioitu vaje tai ylijäämä edelliseltä vuodelta. Vajasta syntyy, jos sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuus alittaa kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen kuluista ja ylijäämää, jos rahoitusomaisuus ylittää 12 prosenttia mainituista kuluista. Sairaanhoidovakuutuksen

rahoitusomaisuuden arvioidaan olevan vuonna 2025 noin 14,9 prosenttia mainituista kuluista, joten vuodelle 2026 siirtyy ylijäämää 97,4 milj. euroa.

Vuonna 2025 palkansaajat sekä yrittäjät maksavat 1,06 prosentin suuruista ja etuudensaajat 1,45 prosentin suuruista sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua.

Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusta koskevissa laskelmissa on otettu huomioon seuraavat muutokset ja lainmuutoshankkeet:

- Lääkäripalveluiden valinnanvapauskokeilu yli 65-vuotiaille 1.9.2025 alkaen (HE 36/2025).
- Hallituksen esitys eduskunnalle apteekkitalouden uudistusta ja lääkesäästöjen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 111/2025). Esityksen mukaan valtion lääkekorvauskustannukset laskevat 31,4 milj. euroa (sisältää aiemmin kanavoidun osuuden) ja ehdolliseen korvattavuuteen liittyvien palautusmaksujen kohdentaminen valtiolle vähentää valtion osuutta 44 milj. euroa vuodessa.
- 14 %:n arvonlisäverokannan veroprosenttia alennetaan 13,5 %:iin 1.1.2026 alkaen (HE 93/2025). Toimenpide laskee lääkekorvauskustannuksia arviolta 9 milj. euroa vuodessa.
- Kelan vahvistamien korvaustaksojen alentaminen vuosina 2026–2027. Yleis- ja erikoislääkärin vastaanottokäynnistä maksettava korvaus laskee 30 eurosta noin 8 euroon. Tämä laskee vuosikustannuksia noin 60 milj. euroa.

3.2. Työtulovakuutuksen rahoitus

Työtulovakuutuksen etuuskuluja ovat sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä kuntoutusrahat. Työtulovakuutuksen kuluja ovat myös työnantajille maksettavat korvaukset vanhempainpäiväraha-ajan vuosilomakustannuksista ja vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista sekä työterveyshuollon järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaukset.

Työtulovakuutus rahoitetaan valtion osuudella, työnantajien sairausvakuutusmaksulla sekä vakuutettujen päivärahamaksulla. Työnantajan sairausvakuutusmaksu määräytyy työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärän perusteella (laki työnantajan sairausvakuutusmaksusta 771/2016). Päivärahamaksun maksuperuste määräytyy sairausvakuutuslaissa tarkoitetun palkkatulon ja yrittäjätulon perusteella.

Kelan toimittaman selvityksen mukaan sairausvakuutusrahaston työtulovakuutuksen korvaus- ja etuuskulujen yhteismääräksi vuonna 2026 arvioidaan noin 3 228,5 miljoonaa euroa. Työtulovakuutuksesta rahoitettavina kuluina otetaan huomioon myös työtulovakuutuksen osuus Kelan toimintakuluista, noin 92,1 miljoonaa euroa. Vakuutusmaksujen määrittelyssä otetaan lisäksi huomioon kahdeksan prosenttia työtulovakuutuksen kulujen vuotuisesta muutoksesta, noin 10,6 miljoonaa euroa.

Etuuskulujen arvioidaan nousevan noin 126,8 milj. eurolla (4,1 prosenttia) vuodesta 2025.

Työtulovakuutuksen kulut (milj. euroa) vuosina 2024 - 2026			
* = Arvio			
	2024	*2025	*2026
Sairauspäivärahat	1 011,2	944,1	944,3
Vanhempainpäivärahat	1 219,3	1 323,7	1 421,6
Perhevapaakorvaus	51,1	54,0	55,1
Mata -päivärahat	3,8	2,5	4,2
Yrittäjien lisäpäivärahat	10,7	10,8	11,3
Kuntoutusrahat	241,8	211,0	222,4
Työterveyshuolto	470,2	555,6	569,6
Etuudet yhteensä	3 008,0	3 101,7	3 228,5
-valtion osuus	333,6	197,0	189,1
-vakuutusmaksuilla rahoitettavat	2 674,4	2904,7	3 039,4
Työtulovakuutuksen toimintakulut	82,7	86,8	92,1
8 % kulujen kasvusta	14,6	7,8	10,6
Omaisuuksien tuotot	14,9	8,7	3,6

Vuonna 2026 työtulovakuutuksen kuluista (ilman perhevapaakorvausta, yrittäjien lisärahoitusosuutta ja valtion osuutta) työnantajien sairausvakuutusmaksulla rahoitetaan noin 68 prosenttia ja palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksulla noin 32 prosenttia.

Valtio rahoittaa sen osuuden vähimmäismääräisenä maksettavan päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan kuluista, joka ylittää vakuutetun vuositulon perusteella lasketun päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan määrän. Niiden määräksi arvioidaan vuonna 2026 yhteensä noin 186,9 miljoonaa euroa. Lisäksi valtio rahoittaa yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa noin 2,2 miljoonalla eurolla.

Työnantajan sairausvakuutusmaksulla rahoitetaan työnantajalle maksettavat perhevapaakorvaukset, arviolta 55,1 milj. euroa. Perhevapaakorvaus korottaa työnantajan sairausvakuutusmaksua arviolta 0,05 prosenttiyksikköä vuonna 2026. Vakuutusmaksuun vaikuttaa edelliseltä vuodelta kertyvä 2,1 miljoonan euron arvioitu ylijäämä.

Yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukaisesti vakuutetuilta yrittäjiltä perittävällä ns. yrittäjän lisärahoitusosuudella rahoitetaan yrittäjien sairauspäivärahan omavastuuajan lyhentämisestä aiheutuvat kulut, joiden määräksi arvioidaan vuonna 2026 noin 11,3 miljoonaa euroa. Omavastuuajan rahoittamiseksi yrittäjiltä perittävää päivärahamaksua peritään 0,23 prosenttiyksikköä vuonna 2026. Vakuutusmaksuun vaikuttaa edelliseltä vuodelta kertyvä 0,9 milj. euron arvioitu alijäämä.

Muut työtulovakuutuksen etuuskulut ja korvaukset samoin kuin työtulovakuutukseen kohdistuvat Kelan toimintakulut rahoitetaan työnantajien maksamilla työnantajan sairausvakuutusmaksuilla sekä palkansaajien ja yrittäjien maksamilla päivärahamaksuilla. Maksut maksetaan palkka- ja yrittäjätulon perusteella. Niillä katetaan noin 92 prosenttia työtulovakuutuksen kuluista vuonna 2026.

Vakuutusmaksuja vahvistettaessa otetaan lisäksi huomioon sairausvakuutuksen rahoitusomaisuuden arvioitu vaje tai ylijäämä edelliseltä vuodelta. Vajausta syntyy, jos sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuus alittaa kahdeksan prosenttia sairausvakuutuksen kuluista ja ylijäämää, jos rahoitusomaisuus ylittää 12 prosenttia mainituista kuluista. Työtulovakuutuksen rahoitusomaisuuden arvioidaan olevan noin 8,7 % mainituista kuluista vuonna 2025, joten rahoitusomaisuus on määritellyn rahoituskurin sisällä ja yli- tai alijäämää vuodelle 2026 ei synny.

Vuonna 2025 työnantajat maksavat työtulovakuutuksen kulujen kattamiseksi 1,87 prosentin suuruista työnantajan sairausvakuutusmaksua ja palkansaajat sekä yrittäjät 0,84 prosentin suuruista sairausvakuutuksen päivärahamaksua. YEL -yrittäjien lisärahoitusosuus on 0,20 prosenttia maksun perusteena olevasta työtulosta. YEL -yrittäjien voimassa oleva päivärahamaksu on siten 1,04 prosenttia.

Työtulovakuutuksen rahoitusta koskevissa laskelmissa on otettu huomioon seuraavat muutokset ja lainmuutoshankkeet:

- Erityisraskausrahan ja luovutuspäivärahan muutokset 1.1.2026 alkaen. Päivärahamenojen arvioidaan lisääntyvän noin 8 milj. eurolla, kun huomioidaan myös vuosilomakustannuskorvaukset sekä sairauspäivärahamenojen aleneminen (HE 150/2025).

Laskelmissa on käytetty Kelan tekemää väestöennustetta, joka pohjautuu Tilastokeskuksen väestöennustemalliin (2024) ja väestön tilastoihin vuodelta 2024. Nettomaahanmuutto 2024 oli 47 051 henkilöä sisältäen ukrainalaiset. Tammi-elokuun ennakkotilastojen perusteella nettomaahanmuutto on arviolta 35 000 henkilöä vuonna 2025. Vuonna 2026 nettomaahanmuutto on arviolta 30 000 henkilöä vuodessa. Vuonna 2024 kokonaishedelmällisyysluku oli 1,252 (koko 2000-luvun alhaisin) ja syntyneiden määrä 43 720. Kokonaishedelmällisyysluvuksi on arvioitu tammi-elokuun ennakkotilastojen ja äitiyspakkausten datan perusteella 1,29 vuodelle 2025. Vuodelle 2026 kokonaishedelmällisyysluvuksi on arvioitu 1,3.

4. Ehdotukset

Sairaanhoitovakuutuksen ja työtulovakuutuksen maksuista säädettäisiin antamalla valtioneuvoston asetus sairausvakuutusmaksujen maksuprosenteista vuonna 2026.

4.1. Ehdotus sairaanhoitovakuutuksen maksuiksi vuonna 2026

Kun otetaan huomioon sairaanhoitovakuutuksen kulujen ja korvausten arvioidut muutokset, palkkasumman arvioitu kehitys vuonna 2026 sekä sairausvakuutusrahastossa oleva sairaanhoitovakuutuksen rahoitusomaisuuden määrä, sairaanhoitovakuutuksen kulujen kattamiseksi ehdotetaan, että sairaanhoitomaksun maksuprosentiksi palkka- ja yrittäjätulosta vahvistetaan 1,10

prosenttia vuonna 2026. Eläke- ja etuustuloja sairaanhoitomaksun perusteella perittäväksi vakuutusmaksuprosentiksi ehdotetaan vahvistettavaksi 1,49 prosenttia etuustulosta.

Vuodelle 2026 sairaanhoitovakuutuksen maksut ehdotetaan vahvistettaviksi seuraavasti:

	2024	2025	ehdotus 2026
palkansaajan ja yrittäjän sairaanhoitomaksu	0,51	1,06	1,10
etuudensaajan sairaanhoitomaksu	1,48	1,45	1,49

4.2. Ehdotus työtulovakuutuksen maksuiksi vuonna 2026

Kun otetaan lisäksi huomioon työtulovakuutuksen kulujen arvioidut muutokset ja palkkasumman arvioitu kehitys vuonna 2026 sekä sairausvakuutusrahastossa oleva työtulovakuutuksen maksuvalmiuden turvaava rahoitusomaisuuden määrä, työnantajan sairausvakuutusmaksun määräksi tulisi 1,91 prosenttia työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain (771/2016) 5 §:ssä tarkoitetusta palkasta.

Palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuksi tulisi alle 17 255 euroa ansaitsevien osalta 0,00 prosenttia ja 17 255 euroa tai enemmän ansaitsevien osalta 0,88 prosenttia. Vähintään 17 255 euroa ansaitsevien palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksu perittäisiin myös edellä mainitun euromäärä alittavasta työtulon osasta. Yrittäjän eläkelain mukaan vakuutetuilta yrittäjiltä päivärahamaksun lisäksi perittävä yrittäjän lisärahoitusosuus olisi 0,23 prosenttia. Laskelmissa on otettu huomioon vireillä olevat lainmuutoshankkeet ja talouskehitys valtion vuoden 2026 talousarvioesityksen mukaisesti. Vuoden 2026 indeksien osalta on kuitenkin käytetty lokakuussa 2025 vahvistettuja kansaneläkeindeksin, työeläkeindeksin ja palkkakertoimen pistelukuja.

	2024	2025	ehdotus 2026
palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksu: kun tulot vähintään (euroa/vuosi):	1,01 16 499	0,84 16 862	0,88 17 255
palkansaajan ja yrittäjän päivärahamaksu: kun tulot alle (euroa/vuosi):	0,00 16 499	0,00 16 862	0,00 17 255
YEL -yrittäjän lisärahoitusosuus	0,22	0,20	0,23
työnantajan sairausvakuutusmaksu	1,16	1,87	1,91

5. Vaikutukset

Työnantajien vakuutusmaksuosuus kasvaa noin 198,0 miljoonalla eurolla, yli 17 255 euroa vuodessa ansaitsevien palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksuosuus kasvaa noin 85,5 miljoonalla eurolla, palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksuosuus kasvaa noin 127,7 milj. euroa ja etuudensaajien sairaanhoitomaksuosuus kasvaa noin 30,3 milj. euroa sairausvakuutuksen menoista edellisvuoteen verrattuna.

Kelan sairausvakuutuslain perusteella saamien vakuutusmaksutulojen arvioidaan olevan vuonna 2026 yhteensä noin 4 793,6 milj. euroa. Työnantajamaksuja arvioidaan kertyvän 2 197,9 milj. euroa, palkansaajien ja yrittäjien maksuja (sis. yrittäjien lisärahoitusosuuden) 2 072,6 milj. euroa. Etuustuloista vakuutusmaksutuloja arvioidaan kertyvän 523,1 milj. euroa.

Valtion rahoitusosuuden sairausvakuutuksen kuluista arvioidaan Kelan laskelman mukaan olevan vuonna 2026 yhteensä noin 1 796,2 milj. euroa toimintamenot mukaan lukien, missä olisi vähennystä vuoteen 2025 verrattuna noin 126,4 milj. euroa.

Esityksen pohjana olevissa Kelan laskelmissa on oletettu työtulovakuutuksen maksujen perusteena olevan palkkasumman kasvavan 4,6 prosenttia vuonna 2026. Oletus perustuu valtiovarainministeriön talusoletuksiin, jossa on huomioitu työllisyyden kehitys sekä yleinen palkkakehitys.

6. Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2026. Maksuja sovellettaisiin vuonna 2026.